



Gecikme: Zamanın yitimine direnç

Hélène L'Heuillet, kriz anının, şimdinin içinden düşünen bir filozof. Ele aldığı konular, şehir toplumlarının yaşadığı acil sorunlar. Şimdinin içinde zaman, yakalanamayan, döngüsel bir şeydir. Kendi kuyruğunun peşinde olan yılan gibi... L'Heuillet, 'Gecikmeye Övgü'de tam da böyle bir duruma odaklanıyor.

Fransız felsefesi, edebiyatla barışık bir felsefedir. İkinci ayırıcı özelliği ise insanı varlıkta değil, toplumsal konumda ele almasında ortaya çıkar. Diyebiliriz ki, bu özellikler, Montaigne'den Sartre'a kadar gelen Fransız felsefesinin temel eğilimini, üslubunu dile getirir. Kuşkusuz bu üslubun ya da eğilimin dışında yer alan Fransız filozofu da vardır; sözgelimi Althusser gibi. Althusser, üslup ve netlik bakımından Spinoza'nın çocuğu gibidir.

Bu girizgâhı **Hélène L'Heuillet** için yaptım. L'Heuillet'in bakış tarzında Montaigne de var, Sartre da. L'Heuillet, üslup bakımından benim filozofum değil ama **konu edindiği problemler, şehir toplumlarının son yıllarda yaşadığı gündelik sorunlar**. Acil sorunlar ifadesi, çabuk aşılması gereken durumları dile getirir. Yani L'Heuillet, problematik bakımından Cioran, Agamben, Byung-Chul Han, Susan Neiman, Simon Crithley gibi, **kriz anının içinden, (Hegel'in 'Minerva'nın Baykuşu' gibi) 'günbatımını beklemeden' şimdinin içinden düşünen bir filozof**.

Hélène L'Heuillet, 1959 doğumlu; hem psikanalist hem filozof. 'Filozof mu psikanalist mi?' sorusuna, "**Ben psikanaliz uygulayan bir filozof ve filozof gibi düşünen bir psikanalistim**" (Google çevirisi) yanıtını veriyor. L'Heuillet'nin, ilk kitabı 'Basse politique, haute police: Une approche philosophique et historique de la police' ile dikkatleri üstüne çekmiş. Google şöyle çeviriyor: "Düşük siyaset, yüksek polislik: polise tarihsel ve felsefi bir yaklaşım." Bir başka kitabı 'La psychanalyse est un humanisme' (Psikanaliz Bir Hümanizmadır). Bu kitap, "Varoluşçuluk bir hümanizmadır"ı ne kadar çağrıştırıyor. **L'Heuillet için varoluşçu filozof diyebiliriz** ama bu varoluşçuluk, insanı toplumsal ortam içindeki varoluşuna odaklanan bir varoluşçuluktur, Sartre'ı çağrıştırır. Terörizmle ilgili bir kitabı da var. Libération yazarı.

L'Heuillet'nin Türkçeye daha önce 'Komsuluk - İnsanların Birlikte Varoluşu Üzerine Düşünceler' kitabı çevrilmişti. Bugünlerde ise '**Gecikmeye Övgü - Zaman Nereye Gitti?**' çevrildi.

Yukarıda L'Heuillet'nin şimdinin içinden, yani tarihsel olarak tamamlanmamış zamanın içinden yazdığını söyledim. **Şimdinin**

içinde zaman, başı sonu olan, yani ilerleyen bir şey değil, yakalanamayan, döngüsel bir şeydir. Bir ouroboros durumu söz konusudur burada; kendi kuyruğunun peşinde olan yılan... **L'Heuillet, tam da böyle bir duruma odaklanıyor.**

Aristoteles'e göre zaman, bizim dışımızda, orada kendi başına var olan varlıksal bir şey değildir. O harika kitabı 'Fizik'te şöyle tanımlar: "Zaman, önce ile sonraya göre devinim sayısı." Zaman, bizim devinimlerimizden oluşan, devinimlerimizin sayısına göre algılanan bir şey.

L'Heuillet'ye dönersek... **Modern yaşamın içinde zaman, yapılması gereken işlerin/edimlerin toplamı olarak örgütlenir.** Günümüzün bireyi, gün içinde yapılması gereken bu edimleri gerçekleştirme çabası içindeki insandır. Burada gecikme ya da geç kalma, iş zamanının dizgesinden devre dışı kalmak anlamına gelir. Kitabın bir yerinde şöyle söylüyor: "**Gün içinde 'kendimize' zaman ayıramayınca, zamanı gece kullanırız.** Uyumayarak. Uykusuz insanların çoğu varoluşlarının kayıp zamanının peşine düşmüş kimselerdir. (...) **Uykusuzluk farkına varmadan verimliliğe tapınmamızın içten gelen başkaldırısıdır.**"

Günün işi bittikten sonra, gece, kendime iki saat ayırır, kendi kendimle baş başa kalmaya çalışırım. Tıpkı Nâzım'ın 'Bugün Pazar' şiirindeki gibi... Bedelini, L'Heuillet'nin betimlediği gibi, ertesi gün öderim; işe geç kalma endişesiyle yetişmeye çalışır ve rutine dahil olurum. Editörlerim çok iyi bilir, yazılarımı hep son anda, gecikme kaygısı ve yetişme çabası içinde yazarım. Hem zamanı hissederim, varmış gibi hem de uykunun kapısını çalmaya gelirim.

Oysa "Kültür zaman duygusundan tasarruf edilerek kurulamaz." ■



GEÇİKMEYE ÖVGÜ - ZAMAN NEREYE GİTTİ?

Hélène L'Heuillet
Çeviren: Sehsuvar Aktas
Yapı Kredi Yayınları,
2022
104 sayfa, 20 TL.